

Justitieombudsmannen
Kerstin André

Initiativärende mot en psykiatrisk klinik angående utgångspunkten för beräkning av sexmånadersfristen i 16 §, numera 16 a §, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV) när allmän domstol beträffande samma person vid två tillfällen har förordnat om överlämnande till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning

---

Initiativet

Vid inspektion av psykiatriska kliniken, Länssjukhuset Ryhov, Landstinget i Jönköpings län, den 27–29 november 2006 (JO:s dnr 5514-2006), uppkom, i samband med granskningen av patientjournalerna, fråga om utgångspunkten för fristberäkningen i den då gällande 16 § LRV (sedan den 1 september 2008 16 a § samma lag). Frågan gällde hur fristen ska beräknas när allmän domstol, beträffande samma person, vid två tillfällen har förordnat om överlämnande till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. I inspektionsprotokollet antecknades bl.a. följande.

AA överlämnades genom en dom meddelad av Eksjö tingsrätt den 17 januari 2003 till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Länsrätten i Kronobergs län beslutade i dom den 3 maj 2005 att den rättspsykiatriska vården av AA skulle fortsätta. Under tiden AA vårdades med stöd av LRV avvek han och begick nya brott. Genom dom meddelad av Eksjö tingsrätt den 27 maj 2005 överlämnades AA återigen till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Domen vann laga kraft den 10 augusti 2005. AA överfördes från Regionpsykiatriska kliniken i Växjö till rättspsykiatriska kliniken, Länssjukhuset Ryhov, den 18 augusti 2005. Den 29 november 2005 gjorde chefsöverläkaren en anmälan enligt 16 § LRV till Länsrätten i Jönköpings län.

Enligt 16 § andra stycket LRV ska frågan om vården ska upphöra prövas av länsrätten efter anmälan av chefsöverläkaren eller efter ansökan av patienten. Anmälan ska ske genast när chefsöverläkaren finner att den rättspsykiatriska vården kan upphöra. I annat fall ska anmälan göras senast inom fyra månader, räknat från den dag då domstolens beslut blivit verkställbart eller, om patienten kommit till sjukvårdsinrättningen en senare dag, från den dagen. Därefter ska anmälan göras var sjätte månad från den dag då rätten senast meddelade beslut i frågan.

Vid det avslutande mötet diskuterades frågan om tidsfristens beräkning. BB [verksamhetschef; JO:s anm.] uppgav därvid att man vid beräkningen av tidsfristen i det aktuella fallet måste ha utgått från tidpunkten då Eksjö tingsrätts dom den 27 maj 2005 vann laga kraft.

I förevarande fall uppkommer således frågan om anmälan skulle ha gjorts inom sex månader från länsrättens senaste prövning den 3 maj 2005 i anledning av den först meddelade domen avseende överlämnande till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning, eller, som här synes ha skett, inom fyra månader från det att tingsrättens senare dom vann laga kraft den 10 augusti 2005.

JO beslutade att ta upp saken till utredning i ett särskilt ärende (JO:s dnr 482-2007).

Utredning

Efter remiss anförde Landstingsstyrelsen, Landstinget i Jönköpings län, följande.

Landstingsstyrelsen har inhämtat begärd utredning och kommentarer från för ärendet berörd verksamhet. Som framgår av bifogad utredning är vår uppfattning att ärendet har handlagts inom gällande tidsgränser.

Utgångspunkten har varit att det var den andra domen som skulle följas och inte den första och har därför inte utgått ifrån den senaste länsrättsdomen från Kronobergs länsrätt som föll 2005-05-03, som förordnade att den rättspsykiatriska vården ska fortsätta, när det gäller beräkningen av tidsgränserna för fortsatt vård.

Landstingsstyrelsen vill ta del i ett juridiskt klargörande av Justitieombudsmannen, hur man ska beräkna tidsgränserna, när patienter har ett flertal tingsrättsdomar med samma påföljd. Detta upplevs i dagsläget oklart.

Till yttrandet var fogat ett tjänsteutlåtande undertecknat av verksamhetschefen BB och chefsöverläkaren CC, psykiatriska kliniken, Länssjukhuset Ryhov. I yttrandet anfördes följande.

Patienten är dömd till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Patienten har dömts till rättspsykiatrisk vård vid två tillfällen. Den första domen föll i Eksjö tingsrätt 2003-01-17. Patienten överfördes till vård på Birgittas sjukhus, Vadstena.

2005-04-04 avviker patienten från Birgittas sjukhus, Vadstena. När patienten är avviken begår han nya brott.

2005-04-11 blir patienten intagen på PIVA, Länssjukhuset Ryhov. Han vårdas där enligt tidigare LRVdom.

2005-04-15 patienten överförs till St. Sigfrids sjukhus, Växjö för fortsatt vård. Under vårdtiden i Växjö döms patienten ånyo till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Denna dom föll i Eksjö tingsrätt 2005-05-27. Patienten överklagar domen, men drar sedan tillbaka sitt överklagande 2005-07-06. Därmed har patienten möjlighet att överklaga domen t.o.m. 2005-08-09. Då domen inte överklagats vinner domen laga kraft 2005-08-09.

Patienten överförs från St. Sigfrids sjukhus, Växjö till psykiatriska kliniken, Länssjukhuset Ryhov 2005-08-18. Chefsöverläkaren utgår från den andra domen i tingsrätten och börjar från 2005-08-09 att räkna ned tiden för nästa prövning om fyra månader.

2005-11-29 ansökan om fortsatt rättspsykiatrisk vård enligt § 16 LRV 1991:1129 skrivs och skickas till länsrätten.

2005-12-15 faller dom från länsrätten. Länsrätten förordnar att vården ska fortsätta ytterligare sex månader.

2006-06-11 ansökan om fortsatt rättspsykiatrisk vård enligt § 16 LRV 1991:1129 skrivs och skickas till länsrätten.

2006-06-15 faller dom från länsrätten. Länsrätten förordnar att vården ska fortsätta ytterligare sex månader.

2006-12-08 ansökan om fortsatt rättspsykiatrisk vård enligt § 16 LRV 1991:1129 skrivs och skickas till länsrätten.

2006-12-21 faller dom från länsrätten. Länsrätten förordnar att vården ska fortsätta ytterligare sex månader. Nästa ansökan vecka 23, 2007.

Chefsöverläkaren har utgått från den andra tingsrättsdomen som föll 2005-05-27 och dömd patienten till LRV med SUP. Domen överklagades av patienten och väckte inte laga kraft förrän 2005-08-09, här började chefsöverläkaren räkna på tidsförloppet som är redovisat ovan.

Vi har således inte utgått ifrån den första tingsrättsdomen, utan utgått ifrån att det var den senaste domen som ska gälla för beräkningen av tidsgränser. Enligt vår mening har tidsgränserna följts från vår sida avseende den andra domen. Vi har heller inte fått någon avvikande mening eller signaler att detta var fel från Länsrätten i Jönköpings län i deras domslut.

Vi har således utgått ifrån att det var den andra domen som skulle följas och inte den första och har därför inte utgått ifrån den senaste länsrättsdomen från Kronobergs länsrätt som föll 2005-05-03, som förordnade att den rättspsykiatriska vården ska fortsätta, när det gäller beräkningen av tidsgränserna för fortsatt vård.

Vi vill gärna ta del i ett juridiskt klagörande av Justitieombudsmannen, hur man ska beräkna tidsgränserna, när patienter har ett flertal tingsrättsdomar med samma påföljd. Detta kan vi uppleva som oklart i dagsläget.

I ett beslut den 17 oktober 2008 anförde *JO André* följande.

Bedömning

Enligt 16 § LRV, i dess lydelse före den 1 september 2008, gällde följande. Frågan om vården ska upphöra prövas av länsrätten efter anmälan av chefsöverläkaren eller efter ansökan av patienten. Anmälan ska ske genast när chefsöverläkaren finner att den rättspsykiatriska vården kan upphöra. I annat fall ska anmälan göras senast inom fyra månader, räknat från den dag då domstolens beslut blivit verkställbart eller, om patienten kommit till sjukvårdsinrättningen en senare dag, från den dagen. Därefter ska anmälan göras inom var sjätte månad från den dag då rätten senast meddelade beslut i frågan. Bestämmelsen återfinns numera efter vissa redaktionella ändringar i 16 a § LRV och bl.a. anges nu uttryckligen att sexmånadersfristen börjar att löpa från den dag då länsrätten senast meddelade beslut i frågan.

Har en person genom dom överlämnats till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning upphör vården, utom i fall som avser verkställighet av beslut om avvisning, utvisning, utlämning och överlämnande, först efter beslut av förvaltningsdomstol. En allmän domstol har således inte någon möjlighet att besluta att vården ska upphöra eller att på något annat sätt påverka dess inriktning eller varaktighet. Detta innebär att en ny dom, genom vilken den tilltalade överlämnas till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning, i rättsligt hänseende inte påverkar den pågående vården enligt den äldre domen, utan den fortsätter till dess förvaltningsdomstol beslutat att vården ska upphöra.

Det ovan anförda innebär enligt min uppfattning följande. När en person överlämnats till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning påverkas inte de tidsfrister som löper avseende vården av att personen i fråga på nytt döms till samma påföljd. Utgångspunkten för fristernas beräkning är alltså den dag då patienten började vårdas enligt LRV (fyramånadersfristen) respektive den dag

länsrätten senast meddelade beslut i frågan om vårdens upphörande (sexmånadersfristen).

I förevarande fall skulle anmälan således ha gjorts inom sex månader räknat från Länsrättens i Kronoberg dom den 3 maj 2005, dvs. senast den 3 november 2005. Anmälan gjordes emellertid först den 29 november 2005, vilket alltså var för sent. Även om då gällande bestämmelser i 16 § LRV inte kunde sägas vara helt lättillgängliga i aktuellt hänseende kan psykiatriska kliniken inte undgå kritik för det inträffade. Mot bakgrund av att det, trots vidtagna justeringar i 16 a § LRV, kan finnas risk för tillämpningsproblem såvitt här är i fråga, finner jag skäl att tillställa Socialdepartementet en kopia av detta beslut för kännedom.

Ärendet avslutas.